

Економіка

УДК 622.692:338.5(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14909772>

Економіка газової промисловості України в умовах воєнного стану

Морозова Олена Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та маркетингу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна.

<https://orcid.org/0000-0003-0334-0580>

Земляков Ігор Семенович

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та маркетингу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна,

<https://orcid.org/0009-0008-6538-9447>

Лозінська Любов Дмитрівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва та маркетингу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-9993-9875>

Кулик Тетяна Павлівна

старший викладач кафедри підприємництва та маркетингу, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1720-1549>

Гараздюк Володимир Васильович

здобувач третього освітнього рівня спеціальності 051 «Економіка», Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, вул. Карпатська, 15, Івано-Франківськ, 76019, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-7543-1462>

Прийнято: 15.12.2024 | Опубліковано: 29.12.2024

***Анотація.** У статті здійснено комплексне дослідження економічного стану газової промисловості України в умовах воєнного стану, акцентуючи увагу на її адаптаційних можливостях та перспективах відновлення після збройної агресії. Проаналізовано основні виклики, які постали перед газовим сектором, зокрема руйнування критичної інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів постачання, зміни у структурі споживання природного газу, а також безпосередній вплив воєнних дій на виробничі процеси. Особливу увагу приділено питанням енергетичної безпеки України, необхідності диверсифікації джерел постачання, зменшенню залежності від зовнішніх постачальників та зміні цінової політики в умовах нестабільності.*

Методологія дослідження включає аналіз економічних показників, оцінку регуляторного середовища, вивчення міжнародного досвіду антикризового управління у сфері енергетики, а також прогнозування можливих сценаріїв розвитку галузі.

Результати дослідження свідчать, що військові дії спричинили суттєве зниження обсягів видобутку та транспортування природного газу, особливо у східних регіонах України. Однак завдяки своєчасним заходам з відновлення інфраструктури та розширенню міжнародної співпраці український газовий сектор продовжив функціонувати. Важливим чинником стало впровадження державних механізмів регулювання, спрямованих на стабілізацію ринку та підтримку критичних підприємств галузі.

У роботі також розглянуто перспективи розвитку газової промисловості у післявоєнний період. Очікується, що стратегічним пріоритетом стане модернізація газотранспортної системи та впровадження інноваційних технологій, які дозволять оптимізувати витрати на видобуток і транспортування газу, підвищити енергоефективність та зміцнити енергетичну незалежність країни. Ключовими завданнями у цьому контексті є залучення іноземних інвестицій, розширення міжнародної співпраці, удосконалення регуляторної політики та створення сприятливих умов для модернізації інфраструктури.

Висновки дослідження вказують на значний потенціал газової промисловості України у контексті післявоєнного відновлення, що стане можливим за умови ефективного управління, оптимізації регуляторного середовища та реалізації стратегії енергетичної безпеки.

Ключові слова: енергетична безпека, газова промисловість, газотранспортна система, модернізація, післявоєнне відновлення, природний газ, інвестиційний клімат.

The Economy of Ukraine's Gas Industry Under Martial Law

Olena Morozova

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Marketing, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 15 Karpatska St., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-0334-0580>

Ihor Zemliakov

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Marketing, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 15 Karpatska St., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0008-6538-9447>

Liubov Lozinska

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Marketing, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 15 Karpatska St., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-9993-9875>

Tetiana Kulyk

Senior Lecturer of the Department of Entrepreneurship and Marketing, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 15 Karpatska St., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1720-1549>

Volodymyr Harazdiuk

PhD Student in Specialty 051 "Economics", Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, 15 Karpatska St., Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0003-7543-1462>

Abstract. *Purpose. This study provides a comprehensive analysis of the economic condition of Ukraine's gas industry under martial law, emphasizing its adaptability and prospects for recovery following military aggression. The research examines key challenges facing the gas sector, including the destruction of critical infrastructure, disruptions in supply chains, changes in natural gas consumption patterns, and the direct impact of warfare on production processes. Particular attention is given to Ukraine's energy security, the necessity of diversifying gas supply sources, reducing*

dependence on external suppliers, and the evolving pricing policy in an environment of instability.

Methods. The research methodology encompasses an analysis of economic indicators, an assessment of the regulatory environment, a review of international crisis management practices in the energy sector, and forecasting of potential industry development scenarios.

Results. Findings indicate that military actions have led to a significant decline in natural gas production and transportation, particularly in eastern Ukraine. However, timely infrastructure restoration measures and enhanced international cooperation have enabled the Ukrainian gas sector to continue functioning. A crucial factor in this resilience has been the implementation of state regulatory mechanisms aimed at market stabilization and the support of critical industry enterprises.

Conclusion. The study also explores the prospects for the post-war development of Ukraine's gas industry. It is anticipated that the modernization of the gas transportation system and the introduction of innovative technologies will be a strategic priority, facilitating cost optimization in gas extraction and transportation, improving energy efficiency, and strengthening the country's energy independence. Key objectives in this context include attracting foreign investment, expanding international cooperation, improving regulatory policies, and creating favorable conditions for infrastructure modernization.

The research concludes that Ukraine's gas industry holds significant potential for post-war recovery, contingent on effective sector management, regulatory optimization, and the implementation of a robust energy security strategy.

Keywords: *energy security, gas industry, gas transportation system, modernization, post-war recovery, natural gas, investment climate.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Економіка газової промисловості України в умовах воєнного стану зазнала суттєвих трансформацій, які мають як

короткострокові, так і довгострокові наслідки для енергетичного сектору країни. Газова галузь є стратегічно важливим елементом енергетичної безпеки України, оскільки забезпечує критичні потреби промисловості, житлово-комунального сектору та експортного потенціалу країни. Умови воєнного стану, руйнування інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів постачання, зміна структури споживання природного газу та зростання зовнішніх ризиків вимагають комплексного аналізу й розробки адаптивних стратегій.

Розв'язання проблеми стало нагальним у зв'язку зі зростаючою потребою у стабілізації внутрішнього ринку природного газу, диверсифікації джерел постачання, впровадженні нових механізмів державного регулювання та підвищенні енергетичної незалежності країни. Аналіз впливу воєнних дій на газову промисловість дозволить сформулювати науково обґрунтовані рекомендації для ефективного управління сектором у кризових умовах та його стратегічного розвитку в післявоєнний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері газової промисловості в Україні традиційно фокусуються на питаннях енергетичної безпеки, ефективності видобутку та транспортування газу, а також державного регулювання ринку природного газу. Серед наукових праць, що висвітлюють дану проблематику, варто відзначити роботи Гараздюка В. В., який досліджує інституційні засади формування сприятливого інвестиційного клімату у газовій промисловості України [1], а також Дихи М. В., що аналізує проблеми та перспективи газовидобування в Україні [2].

У публікаціях, присвячених сучасному стану газової інфраструктури, акцентується увага на фактичних обсягах видобутку та споживання природного газу в Україні, тенденціях його використання та факторах, що впливають на стабільність галузі [3-5]. Дослідження щодо функціонування підземних сховищ газу та їхнього значення у забезпеченні енергетичної безпеки країни представлені у роботах Іващук Н. (Iwaszczuk N.) et al. [6].

Окрему увагу приділено аналізу впливу воєнних дій на енергетичну сферу, що знайшло своє відображення у працях Пшибельського В. [7] та дослідженнях Української енергетики, які оцінюють збитки та втрати енергетичного сектору України [8]. Крім того, наукові розвідки Шевченка О. А. та Слюсаренка Ю. розглядають питання державної політики у нафтогазовій сфері у контексті національної безпеки [9-11].

Проте в наявних дослідженнях недостатньо розкрито питання адаптації газової промисловості України до умов воєнного стану, зокрема з точки зору її економічної ефективності, державного регулювання та стратегічного розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри численні наукові розвідки щодо стану газової промисловості України, ряд важливих аспектів залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, актуальними залишаються такі питання:

Оцінка економічних наслідків воєнних дій для газової галузі та їх довгострокового впливу на розвиток сектора;

Аналіз адаптаційного потенціалу підприємств газової промисловості в умовах кризової економіки;

Визначення ефективності державної політики щодо регулювання газового ринку в умовах війни;

Дослідження перспектив розвитку галузі у післявоєнний період, зокрема в контексті залучення іноземних інвестицій та модернізації інфраструктури.

Розв'язання цих питань сприятиме розробці ефективних стратегій адаптації газової промисловості до нових умов, підвищенню рівня енергетичної безпеки України та формуванню дієвих механізмів державного регулювання в кризовий період.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є аналіз економічного стану газової промисловості України в умовах воєнного стану, виявлення ключових проблем, спричинених військовими

діями, оцінка їхнього впливу на функціонування галузі та розробка стратегічних підходів до її адаптації та подальшого розвитку в післявоєнний період.

Для досягнення поставленої мети у дослідженні вирішуються такі завдання:

Охарактеризувати роль газової промисловості у структурі національної економіки та визначити її основні економічні показники на тлі воєнних викликів;

Оцінити державну політику щодо регулювання газового сектору та визначити її ефективність в умовах війни;

Дослідити міжнародний досвід управління газовими ринками під час кризових ситуацій і оцінити можливості його застосування в Україні;

Виявити перспективи та розробити стратегічні напрями розвитку газової промисловості в післявоєнний період.

Таким чином, дослідження сприятиме розробці ефективних економічних механізмів адаптації та розвитку газової промисловості України в умовах сучасних викликів, що, у свою чергу, забезпечить формування довгострокової стратегії енергетичної безпеки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Енергетичний баланс України характеризується різноманітністю джерел енергії, серед яких основну частку первинного енергопостачання становлять викопні види палива, зокрема вугілля та природний газ. Природний газ відіграє ключову роль у системі теплопостачання, забезпечуючи як індивідуальні домогосподарства, так і централізоване теплопостачання. Приблизно 80% українських домогосподарств користуються централізованим газопостачанням, а понад половина забезпечується централізованим гарячим водопостачанням, де газ використовується для підігріву води. Основними споживачами природного газу в Україні є домогосподарства, системи централізованого теплопостачання для побутових і некомерційних потреб, а також промисловість, на які припадають приблизно рівні частки загального обсягу його використання [1, с. 328].

Газова промисловість України має понад столітню історію та є стратегічно значущим сектором, яка відіграє важливу роль у зміцненні енергетичної безпеки країни, стимулюванні економічного розвитку та інтеграції до європейського енергетичного простору. Впродовж останніх років ця галузь зазнала істотних трансформацій під впливом економічних, політичних і технологічних чинників, що суттєво позначилися на її функціонуванні [1, с. 328].

Використання природного та супутнього нафтового газу в промислових масштабах розпочалося в Прикарпатті ще на початку ХХ ст. Видобуток природного газу стартував у 1912 р., а до 1960 р. його обсяг досяг 10 млрд м³ на рік. Починаючи з 1960 р., щорічне зростання видобутку становило 4-5 млрд м³, що дозволило у 1975 році досягти рівня 68 млрд м³. Однак згодом спостерігалось різке скорочення видобутку, і вже у 1996 році він знизився до 18 млрд м³. Це було зумовлено вичерпанням легкодоступних запасів газу та відсутністю активної розробки більш складних родовищ. У 1970-х рр. відкриття великих родовищ у Західному Сибіру призвело до переорієнтації основних геологорозвідувальних, бурових і видобувних ресурсів України на їх освоєння, що суттєво скоротило обсяги розвідувальних і видобувних робіт у країні [2, с. 9]. Обсяги видобутку та природного газу в 2000-2024 рр. зведено в табл.1 та показано на рис.1.

Таблиця 1

Обсяги видобутку природного газу в Україні в 2000-2024 рр.

Рік	Видобуток державних компаній, млрд м ³	Видобуток приватних компаній, млрд м ³	Загальний об'єм, млрд м ³
2000	17,6	0,5	18,1
2001	17,7	0,7	18,4
2002	17,8	1,0	18,8
2003	18,2	1,3	19,5
2004	18,9	1,2	20,1
2005	19,2	1,4	20,6
2006	19,3	1,5	20,8
2007	19,2	1,5	20,7
2008	19,2	0,9	20,1
2009	19,4	1,9	21,3

Рік	Видобуток державних компаній, млрд м ³	Видобуток приватних компаній, млрд м ³	Загальний об'єм, млрд м ³
2010	18,3	0,8	19,1
2011	18,1	2,0	20,1
2012	18,2	1,9	20,1
2013	18,7	2,7	21,4
2014	17,2	3,3	20,5
2015	16,0	3,9	19,9
2016	15,9	4,2	20,1
2017	16,4	4,1	20,5
2018	16,6	4,4	21,0
2019	16,1	4,6	20,7
2020	15,3	4,9	20,2
2021	14,8	5,0	19,8
2022	14,2	4,3	18,5
2023	15,0	4,7	18,7
2024	15,7	3,4	19,1

Джерело: узагальнено автором за [3, 4, 5]

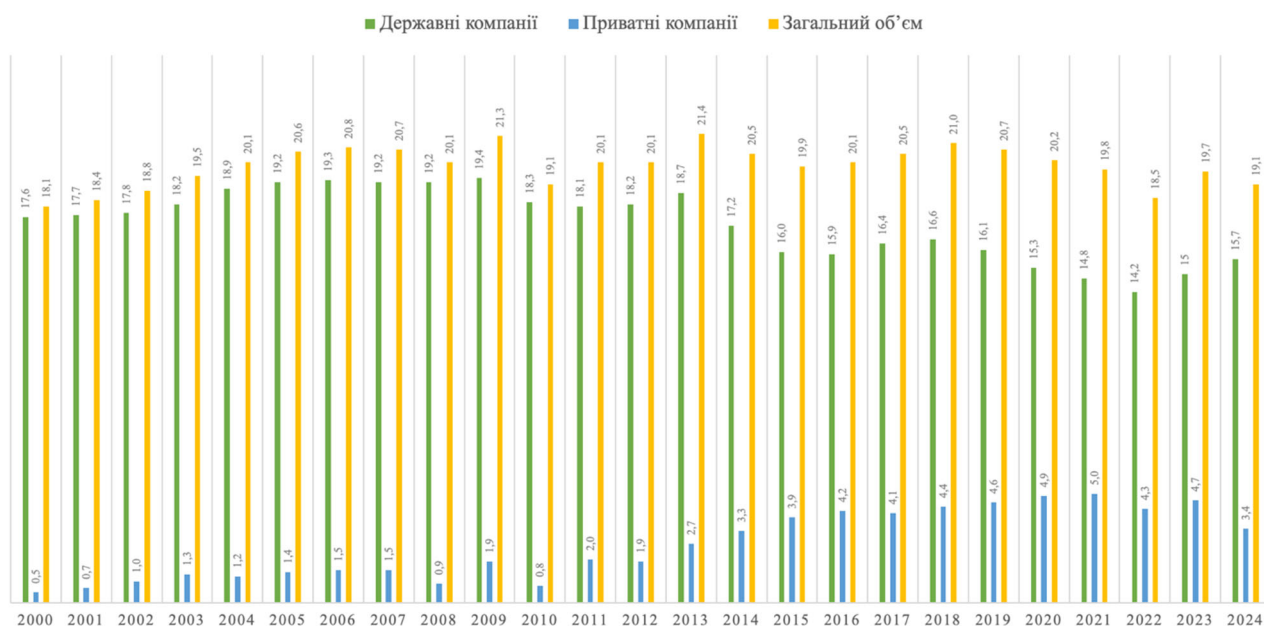

Рисунок 1 – Обсяги видобутку природного газу в Україні в період з 2000 по 2024 рр.

Джерело: узагальнено автором за [3, 4, 5]

Після проголошення незалежності України не було впроваджено ефективних механізмів для збільшення обсягів видобутку природного газу, натомість спостерігалось скорочення пошуково-розвідувального буріння. До 2014 р країна залишалася повністю залежною від постачання газу з росії. За

оцінками геологів, загальні запаси природного газу в Україні становлять приблизно 1,3 трлн м³, тоді як річне споживання сягає 32 млрд м³ [2, с. 10]. Схематичне розташування газових родовищ представлено на рис.2.

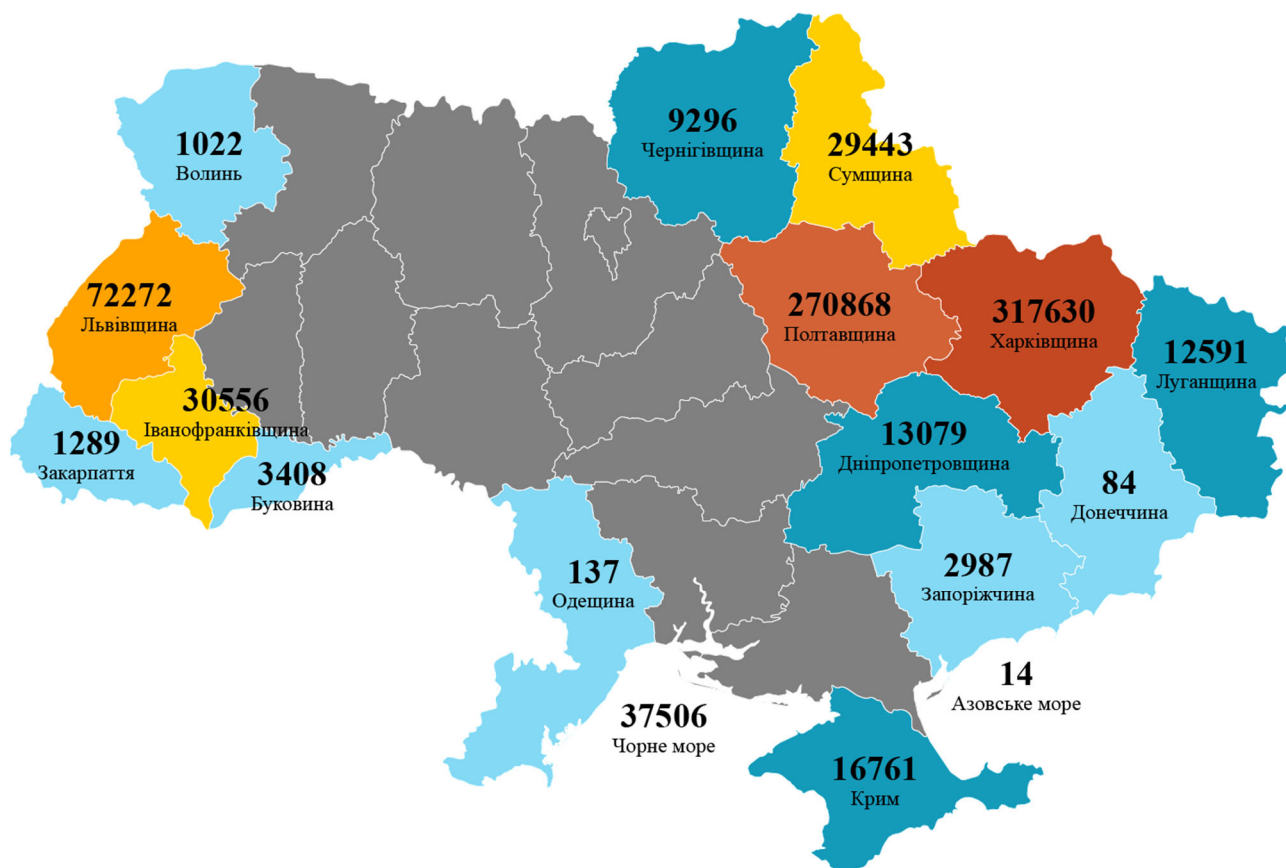

Рисунок 2 – Розподіл запасів газу, млн м³
Джерело: [2, с. 10]

Н. Іващук, І. Запужляк, О. Іващук, О. Джоба та О. Ромашко у своїй роботі [6, С. 1-34] надають всебічний аналіз системи підземних сховищ газу в Україні, розглядаючи історію їх розвитку, регіональні особливості, сучасний стан та роль у забезпеченні енергетичної безпеки як країни, так і Європи загалом. Українські підземні сховища газу поділяються на чотири регіональні комплекси:

- Західний комплекс (розташований у Передкарпатті, інтегрований у систему трансконтинентальних та міждержавних газопроводів);
- Центральний комплекс (обслуговує Київську систему магістральних газопроводів);
- Східний комплекс (функціонує в системі газопроводів Донбасу);

– Південний комплекс (охоплює Дніпровський регіон та Автономну Республіку Крим).

Українські підземні сховища газу відіграють ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки як України, так і Європи. Їх подальший розвиток залежить від внутрішніх реформ, інтеграції з європейськими енергетичними ринками та адаптації до змін у глобальній енергетичній політиці.

Найбільша частка видобутку природного газу в Україні до 2020 року припадала на АТ «Укргазвидобування» (близько 70%). ПАТ «Укрнафта» забезпечувала 6% загального видобутку, а приватні підприємства – близько 24%. Незважаючи на певне зростання ролі приватного сектору, загальний рівень видобутку залишався незмінним – на рівні 20 млрд м³ на рік, що значно менше історичних максимумів [2, С. 11-12].

Газова промисловість є стратегічно важливою галуззю економіки, яка забезпечує енергетичну стабільність держави та сприяє її економічному розвитку. Проте кризові явища різного характеру – економічні, політичні та енергетичні – суттєво впливають на функціонування цього сектору, обумовлюючи коливання обсягів видобутку, зміну інвестиційних потоків та загострення енергетичних викликів.

Економічні кризи безпосередньо впливають на газову промисловість через зниження платоспроможності споживачів, скорочення фінансування геологорозвідувальних робіт та уповільнення інвестиційних процесів. Під час економічних спадів відбувається зменшення споживання природного газу, особливо у промисловості, що спричиняє надлишкову пропозицію на ринку та зниження цін. Це, своєю чергою, впливає на дохідність газовидобувних компаній, ускладнюючи їхню діяльність та реалізацію довгострокових проєктів.

Політичні кризи можуть мати ще більш руйнівний ефект, оскільки газова промисловість часто є об'єктом геополітичних маніпуляцій та конфліктів. Політична нестабільність у країнах-експортерах або транзитних державах спричиняє перебої у постачанні газу, що безпосередньо впливає на енергетичну

безпеку. Крім того, введення економічних санкцій, зміна регуляторної політики або націоналізація газових активів призводять до скорочення обсягів видобутку та інвестицій. Наприклад, у випадку України довготривала залежність від імпорту російського газу стала важливим чинником політичного та економічного тиску, що стимулювало пошук альтернативних постачальників та розвиток власного газовидобутку.

Енергетичні кризи, що спричиняються як глобальними змінами в структурі попиту та пропозиції, так і локальними факторами (зношеність інфраструктури, скорочення запасів природного газу, неефективність державного регулювання), істотно ускладнюють функціонування газової промисловості. Зростання вартості енергоресурсів, нестабільність на світових ринках та техногенні катастрофи зумовлюють різке підвищення цін на газ, а також перебої у його видобутку та постачанні. В умовах глобальної енергетичної нестабільності важливого значення набуває диверсифікація джерел енергопостачання та запровадження технологій підвищення ефективності використання природного газу.

Газова промисловість України зіткнулась з серйозними викликами в умовах повномасштабної війни, як і паливно-енергетичний сектор в цілому. Однією із найгостріших проблем є пошкодження та руйнування інфраструктури внаслідок бойових дій: газопроводи зазнають атак та вибухів, що спричиняє перебої в газозабезпеченні. Це негативно позначається на життєдіяльності населення, функціонуванні промислових підприємств і стабільності національної економіки загалом [7, С. 66-67].

В умовах повномасштабної війни в Україні виникають серйозні труднощі з постачанням газу. Бойові дії, що проходять поблизу важливих транспортних магістралей, що ускладнює їх безперебійну експлуатацію та поставки. Це спричиняє дефіцит палива для електростанцій, теплогенеруючих підприємств та інших енергетичних споживачів. Руйнування газопроводів через військові дії призводить до зниження доступності природного газу і збільшення їх вартості через залежність від імпортних постачань [7, с. 67].

Згідно з даними Київської школи економіки (KSE Institute), станом на травень 2024 р. енергетичний сектор України зазнав прямих збитків на суму понад 16,1 млрд доларів. З цієї суми приблизно 3,3 млрд доларів. припадає на об'єкти нафтогазової інфраструктури. Загальні потреби у відновленні енергетичного сектору оцінюються в 50,5 млрд доларів, з яких 14,8 млрд доларів необхідні для відновлення нафтогазового сектору. Газова промисловість України зазнала значних втрат через військові дії, що вимагає суттєвих інвестицій для відновлення та модернізації інфраструктури [8].

Енергетична безпека є ключовим аспектом стабільного функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення. Вона визначає здатність держави гарантовано задовольняти свої потреби в енергоресурсах за рахунок власного виробництва та надійних механізмів постачання [9, С. 164-165]. Однак у сучасних умовах значна частина країн, зокрема Україна, стикається з викликами, пов'язаними з імпортною залежністю та загрозою дефіциту природного газу.

Залежність від імпорту газу є одним із ключових факторів, що визначає рівень енергетичної безпеки держави. Надмірна орієнтація на зовнішні джерела постачання створює вразливість перед політичними, економічними та геополітичними ризиками. Так, маніпуляції з цінами, санкції або перебої у постачанні матимуть критичні наслідки для національної економіки та енергетичної стабільності. В умовах військових конфліктів або глобальних криз ця залежність перетвориться на стратегічний виклик, що обмежує можливості держави у проведенні незалежної енергетичної політики. Ризики дефіциту природного газу є ще одним важливим аспектом, що впливає на енергетичну безпеку. Скорочення внутрішнього видобутку, руйнування інфраструктури та збої в постачанні імпортованого газу можуть спричинити дефіцит, який безпосередньо позначається на функціонуванні промисловості, енергетичних підприємств і житлового сектору.

Цінова політика в умовах воєнного часу зазнає значних трансформацій під впливом нестабільності ринкового середовища і одним із ключових факторів, що впливає на ціноутворення у воєнний період, є порушення ланцюгів постачання, які спричиняють дефіцит ресурсів і зростання вартості товарів та послуг. Руйнування транспортної та виробничої інфраструктури ускладнює логістичні процеси, що призводить до збільшення витрат на транспортування та зберігання продукції.

Важливу роль у визначенні цінової політики відіграє зміна рівня попиту та пропозиції. У період воєнних дій спостерігається зростання попиту на товари першої необхідності, паливно-енергетичні ресурси, продукти харчування та медикаменти, що призводить до підвищення їхньої вартості. Водночас зниження платоспроможності населення та підприємств обмежує можливості споживання.

Коливання валютного курсу також суттєво впливає на формування цінової політики у воєнний час. Девальвація національної валюти призводить до подорожчання імпортованих товарів, що створює додатковий тиск на рівень інфляції. Зміна вартості енергоресурсів, які є основою багатьох виробничих процесів, безпосередньо впливає на собівартість продукції та динаміку цін у різних секторах економіки.

Згідно з даними Міністерства економіки України, у листопаді 2024 р. фактична ціна реалізації природного газу становила 14 946 грн за 1000 м³ без урахування ПДВ, що на 3,7% вище порівняно з попереднім місяцем. Для порівняння, у листопаді 2023 р. цей показник становив 14 381 грн. В Україні діє мораторій на підвищення цін на газ для населення. Державна компанія «Нафтогаз України» постачає газ домогосподарствам за фіксованою ціною 7 960 грн за 1 000 м³ (з ПДВ, без урахування вартості доставки). Проте українська влада в листі до МВФ зазначила можливість поступового підвищення тарифів для населення, як тільки дозволять умови. Зміна цін на газ у період з березня 2022 р. по листопад 2024 р. зведено в табл.2 та показано на рис.3.

Рисунок 3 – Динаміка зміни ціни (грн) на природний газ у період з березня 2022 по листопад 2024 рр.

Джерело: Мінекономіки [10]

Таблиця 2

Середня ціна на природний газ у 2022-2024 рр.

Місяць	Ціна, грн	Місяць	Ціна, грн	Місяць	Ціна, грн
Бер. 2022	29391	Лют. 2023	20728	Січ. 2024	12738
Кві. 2022	35933	Бер. 2023	18681	Лют. 2024	12180
Тра. 2022	31175	Кві. 2023	14382	Бер. 2024	11621
Чер. 2022	32194	Тра. 2023	11164	Кві. 2024	11234
Лип. 2022	31992	Чер. 2023	10743	Тра. 2024	12460
Сер. 2022	24045	Лип. 2023	10833	Чер. 2024	12563
Вер. 2022	39952	Сер. 2023	12500	Лип. 2024	12699
Жов. 2022	38295	Вер. 2023	14850	Сер. 2024	12995
Лис. 2022	28856	Жов. 2023	15196	Вер. 2024	14500
Гру. 2022	26199	Лис. 2023	14381	Жов. 2024	14406
Січ. 2023	23723	Гру. 2023	13596	Лис. 2024	14946

Джерело: Мінекономіки [10]

Державна політика України в газовій сфері відіграє стратегічну роль у забезпеченні національної безпеки, стабільності економіки та інтеграції до європейських енергетичних ринків. Вона визначається комплексом правових, економічних та політичних заходів, спрямованих на забезпечення сталого функціонування газотранспортної системи, стимулювання видобутку природного газу та диверсифікацію джерел енергопостачання. Законодавча база

регулювання газової галузі визначає такі ключові напрями державної політики [11, с. 54]:

- забезпечення цілісності та надійності газотранспортної системи України;
- підвищення ефективності видобутку та використання природного газу;
- розвиток конкурентного ринку газу;
- впровадження енергоощадних технологій та екологічно безпечної експлуатації інфраструктури;
- захист прав споживачів та забезпечення соціальної справедливості у формуванні тарифів.

З початком повномасштабної війни у 2022 р. держава змушена була оперативно адаптувати газову політику до нових реалій. Основними викликами стали:

- руйнування газотранспортної інфраструктури внаслідок бойових дій, що спричинило необхідність оперативного відновлення постачання газу до споживачів;
- припинення прямих поставок газу з росії та повний перехід на реверсне постачання з Європи, що вимагало адаптації контрактних умов та підписання нових угод;
- підвищення цін на газ на світових ринках, що стало наслідком геополітичної нестабільності та санкційної політики щодо росії;
- необхідність розширення власного видобутку газу, оскільки енергетична незалежність стала критичним фактором національної безпеки.

Україна повністю відмовилася від закупівлі російського газу ще у 2015 році, віддавши перевагу імпорту з європейських країн за реверсною схемою. Однак із завершенням контракту з «Газпромом» у 2020 році Україна почала активно застосовувати механізм віртуального реверсу, що зменшило витрати на імпорт палива. Попри складнощі, Україна намагається розширити власний видобуток газу. Проте геополітична нестабільність і бойові дії на сході країни ускладнюють реалізацію нових проєктів з розробки родовищ [11, С. 85-86].

У контексті забезпечення стабільності газового сектору України важливу роль відіграє фінансова підтримка міжнародних партнерів. Європейський Союз, США, Світовий банк та міжнародні фінансові інституції надають Україні кредити, гранти та технічну допомогу для стабілізації енергетичного ринку, модернізації газотранспортної інфраструктури та нарощування внутрішнього видобутку. Зокрема, Європейський банк реконструкції та розвитку та Європейський інвестиційний банк виділяють кошти на розширення підземних сховищ газу та покращення ефективності енергосистеми.

Крім того, ключову роль у фінансовій підтримці відіграють механізми гарантійних програм. Уряд України у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями розробляє механізми страхування комерційних ризиків для залучення інвесторів у сферу газовидобутку. Також міжнародні партнери допомагають у закупівлі газу для стратегічних резервів, що дозволяє стабілізувати ринок в умовах військових загроз та підвищеної волатильності цін.

Перспективи розвитку газової промисловості України в умовах війни та післявоєнного відновлення передбачають значні виклики та можливості. В умовах поточної військової ситуації зниження зовнішніх поставок та зростання потреби в енергетичній безпеці вимагають від України розвитку власного видобутку природного газу та модернізації інфраструктури. Одним з основних напрямів є забезпечення диверсифікації джерел постачання газу, зокрема через розвиток національних родовищ та залучення нових технологій у видобуток.

У післявоєнний період особлива увага повинна бути приділена відновленню зруйнованих об'єктів інфраструктури, забезпеченню сталого постачання енергоресурсів для промисловості та домогосподарств, а також модернізації газових мереж. Серед пріоритетів розвитку є створення інвестиційно привабливого середовища для залучення приватного капіталу, удосконалення регуляторної бази та впровадження енергоефективних технологій.

Рекомендації для розвитку газової промисловості в Україні включають інтеграцію інноваційних технологій видобутку та зберігання газу, підвищення рівня енергоефективності, а також активізацію міжнародного співробітництва у сфері енергетичної безпеки. Важливою є також розробка стратегій для зменшення залежності від імпортного газу та розвиток альтернативних джерел енергії, що стане основою для стабільності і стійкості газової галузі у майбутньому.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що газова промисловість України в умовах воєнного стану зазнала суттєвих структурних змін, спричинених руйнуванням критичної інфраструктури, порушенням ланцюгів постачання та зростаючими ризиками для енергетичної безпеки. Військові дії ускладнили забезпечення стабільного видобутку та транспортування природного газу, що, у свою чергу, вплинуло на економічну ситуацію в країні та стабільність енергетичного ринку. Разом із цим, державна політика, спрямована на підтримку галузі, зокрема заходи із збереження та ремонту стратегічних об'єктів, сприяла частковому збереженню функціональності газового сектора.

Аналіз міжнародного досвіду та внутрішніх ресурсних можливостей свідчить про перспективи відновлення і модернізації газової промисловості України у післявоєнний період. Ключовими напрямками розвитку мають стати диверсифікація джерел постачання газу, розширення використання альтернативних енергоресурсів та активне впровадження інноваційних технологій у галузі. Важливою складовою подальшого розвитку є залучення інвестицій у модернізацію газотранспортної інфраструктури, що дозволить підвищити енергетичну безпеку країни, зменшити залежність від зовнішніх постачальників та забезпечити сталий розвиток енергетичного сектору.

Отримані результати підтверджують досягнення поставлених у дослідженні завдань, зокрема аналізу економічного стану газової промисловості в умовах воєнного стану, оцінки державної політики у сфері газового ринку та

визначення стратегічних напрямів його розвитку. Разом із тим, подальші дослідження можуть зосередитися на розробці методологічних підходів до оцінки інвестиційної привабливості газового сектору, оптимізації державного регулювання та впливу міжнародного співробітництва на відновлення енергетичної інфраструктури України.

Список використаних джерел

1. Гараздюк В. В. Інституційні засади формування сприятливого інвестиційного клімату у газовій промисловості України // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2024. № 42. С. 324-233. DOI: [10.5281/zenodo.14599440](https://doi.org/10.5281/zenodo.14599440).
2. Диха М. В. Газовидобування в Україні: стан, проблеми, перспективи у системі енергоринку // Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2021. № 2(24). С. 7-16. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/11705>.
3. Скільки природного газу споживає та видобуває Україна // Слово і Діло: [Веб-сайт]. 2023. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/09/27/infografika/ekonomika/skilky-pryrodnoho-hazu-spozhyvaye-ta-vydobuvaye-ukrayina> (дата звернення: 03.12.2024).
4. Видобуток природного газу в Україні: дані за 2022-2023 роки // Скільки-скільки?: [Веб-сайт]. 2024. URL: <https://skilky-skilky.info/u-2023-rotsi-vydobutok-pryrodnoho-hazu-v-ukraini-zris-na-0-9/> (дата звернення: 06.12.2024).
5. Україна у 2024 р. збільшила видобуток газу на 2,2% - до 19,12 млрд куб м // ExPro Consulting: [Веб-сайт]. 2025. URL: <https://expro.com.ua/novini/ukrana-u-2024-r-zblshila-vidobutok-gazu-na-22-do-1912-mlrd-kub-m> (дата звернення: 06.12.2024).
6. Underground Gas Storage Facilities in Ukraine: Current State and Future Prospects / Iwaszczuk N. et al. // Energies. 2022. № 15(18). P. 1-34. DOI: [10.3390/en15186604](https://doi.org/10.3390/en15186604).

7. Пшибельський Володимир. Виклики розвитку паливно-енергетичної сфери в умовах війни. Трансформація моделі соціально-економічного розвитку в умовах відновлення України та інтеграції з ЄС: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (Луцьк, 15 травня 2023 р.). / За заг. ред. Павліхи Н. В. Луцьк: Вежа-Друк, 2023. Об'єм даних 4,73 Мб. С. 66-69. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22512>.

8. KSE збільшила оцінку збитків та втрат енергосектору України до \$56 млрд // Українська енергетика: [Веб-сайт]. 2024. URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/kse-zbilshyla-otsinku-zbytkiv-ta-vtrat-enerhosektoru-ukrainy-do-56-mlrd> (дата звернення: 04.12.2024).

9. Шевченко О. А. Енергетична безпека як невід'ємний елемент забезпечення економічної безпеки держави в стратегіях національної безпеки України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. № 67. С. 163-168. DOI: [10.24144/2307-3322.2021.67.32](https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.32).

10. Фактична ціна реалізації природного газу // Міністерство економіки України: [Веб-сайт]. 2024. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/f59960ff-0349-4a97-b799-3fe0fd01a514> (дата звернення: 05.12.2024).

11. Слюсаренко Ю. Державна політика в нафтогазовій сфері в контексті національної безпеки України // Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 1. С. 82-88. DOI: [10.31733/2078-3566-2021-1-82-88](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2021-1-82-88).

12. Кузьменко Ю. В., Коропатов О. М., Думанський Р. В. Адміністративно-правове забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури України під час воєнного стану [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2022/27/8.pdf>.

13. Невмержицький Д. С. Оцінка прозорості розвитку енергетичного сектору України: довоєнний та воєнний аспекти // Академічні візії. – 2024. – № 32. – Режим доступу: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/download/1235/1152>.

14. Гржелінський С. Ю. Забезпечення ефективності зовнішньоекономічної діяльності енергетичної галузі України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/bitstreams/79e4caac-ab9f-4c25-ba83-2c69095b93e6/download>.

15. Рябчук О. Г., Андрух О. В. Особливості аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання нафтогазової промисловості // Підприємництво і торгівля. – 2024. – № 43. – С. 75–83.